

7. november 2008

**HØJ BESKÆFTIGELSE UDSKYDER TILBAGETRÆKNINGEN FRA
ARBEJDSMARKEDET**

Flere danskere over 60 år har udskudt tilbagetrækningen fra 2004 til 2007. Stigningen i arbejdsstyrken skyldes især, at faglærte i højere grad end tidligere bliver på arbejdsmarkedet. Men også mange ufaglærte trækker sig senere tilbage. De gode konjunkturer har dermed givet anledning til, at mange almindelige lønmodtagere udskyder tilbagetrækningen, og i lyset af den begyndende lavkonjunktur bliver det en udfordring at holde fast i den senere tilbagetrækning.

Resumé: Siden konjunkturerne vendte i 2004 er arbejdsstyrken blandt 60-64-årige steget med lidt over 36.000 personer, hvilket svarer til 31 procent. En tredjedel af stigningen i arbejdsstyrken skyldes, at de 60-64-årige har trukket sig senere tilbage fra arbejdsmarkedet.

Næsten alle de 60-64-årige i arbejdsstyrken er lønmodtagere på fuld tid. De 60-64-årige arbejder typisk i den offentlige sektor samt i finans- og service-sektoren, og målt på a-kasser står LO'erne og akademikerne for nogle af største bidrag til den samlede vækst i arbejdsstyrken.

Det at mange af de ældre lønmodtagere arbejder i den offentlige sektor på f.eks. hospitaler og folkeskoler stiller store krav til den fremtidige rekruttering i den offentlige sektor. Når den store arbejdsstyrke af ældre lønmodtagere i den offentlige sektor går på pension, skal der skaffes ny arbejdskraft for at holde sikre service i sundheds- og undervisningssektoren.

Det er desuden blandt de fuldtidsbeskæftigede 60-64-årige, at væksten i arbejdsstyrken har været størst. Der er således ikke kun kommet flere 60-64-årige på arbejdsmarkedet – deres arbejdsomfang er også steget.

En klar udfordring de næste par år vil blive at fastholde de ældre lønmodtagere, når konjunkturerne vender. AE's seneste fra oktober 2008 forudsiger en fordobling af ledigheden frem mod 2010, og i denne henseende bliver det en udfordring at fastholde de ældre på arbejdsmarkedet.

HØJ BESKÆFTIGELSE UDSKYDER TILBAGETRÆKNINGEN FRA ARBEJDSMARKEDET

Analysen belyser væksten i arbejdsstyrken for danskere over 60 år. Der fokuseres på effekterne fordelt på uddannelse, arbejdstid, a-kasse og branche. Først analyseres de 60-64-årige, og dernæst ses på de 65-66-årige.

Siden 2004, hvor konjunkturerne for alvor vendte, er arbejdsstyrken blandt 60-64-årige steget med lidt over 36.000 personer. Det svarer til en stigning på 31 procent. Som tabel 1 viser, er væksten nogenlunde ligeligt fordelt mellem alderstrinene. Den største relative vækst er sket blandt de 64-årige, hvor arbejdsstyrken er vokset med godt 43 procent.

Tabel 1. Ændringer i arbejdsstyrken blandt 60-64-årige. 2004-2007

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal personer			Procent
60 år	39.200	48.300	9.100	23,2
61 år	30.700	39.800	9.100	29,6
62 år	20.400	28.500	8.100	39,7
63 år	15.100	20.100	5.000	33,1
64 år	11.200	16.000	4.800	42,9
I alt	116.600	152.700	36.100	31,0

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.

En del af forklaringen på væksten er, at de 60-64-årige tilhører nogle store årgange. Tabel 2 dekomponerer væksten på et demografisk og et adfærdsmæssigt bidrag.

For alle aldersgrupperne udgør det demografiske vækstbidrag størstedelen af den samlede vækst. En tredjedel af væksten i arbejdsstyrken – svarende til en stigning på 12.300 personer – skyldes dog at flere 60-64-årige vælger at udskyde deres tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Tabel 2. Vækstbidrag til ændringer i arbejdsstyrken blandt 60-64-årige. 2004-2007

	Demografi	Adfærd	Demografi	Adfærd	Samlet vækst
	Antal personer		Procent		
60 år	6.600	2.500	16,8	6,4	23,2
61 år	6.100	3.000	19,9	9,8	29,6
62 år	5.700	2.400	27,9	11,8	39,7
63 år	3.200	1.800	21,2	11,9	33,1
64 år	2.200	2.600	19,6	23,2	42,9
I alt	23.800	12.300	20,4	10,5	31,0

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.
Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.

Uddannelse

Tabel 3 viser fordelingen af 60-64-årige i arbejdsstyrken fordelt på højest fuldførte uddannelse. Væksten i arbejdsstyrken er især sket blandt faglærte og personer med videregående uddannelser.

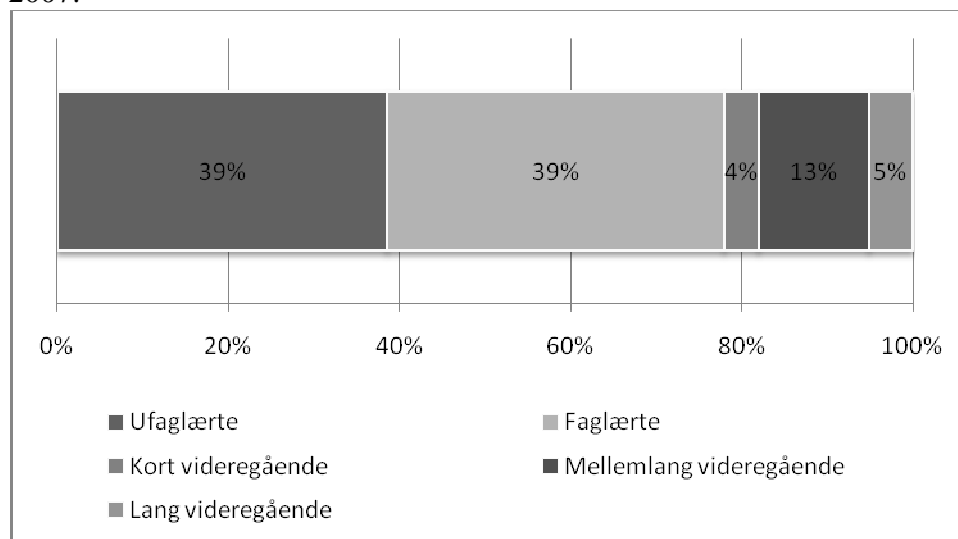
Tabel 3. Ændringer i arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på højest fuldførte uddannelse. 2004-2007

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal pers.			Pct.
Ufaglærte	39.500	44.300	4.800	12,2
Faglærte	45.600	61.400	15.800	34,6
Kort videregående uddannelse	4.800	8.100	3.300	68,8
Mellemlang videregående uddannelse	17.600	25.300	7.700	43,8
Lang videregående uddannelse	9.100	13.700	4.600	50,5
I alt	116.600	152.800	36.200	31,0

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.
Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.

Ændringerne i arbejdsstyrken på uddannelsesgrupper skal naturligvis ses i lyset af at langt de fleste 60-64-årige ikke har en videregående uddannelse. 39 procent af de 60-64-årige er ufaglærte, mens andre 39 procent har en faglært uddannelse. Kun 22 procent har en videregående uddannelse. Derfor udgør væksten i arbejdsstyrken blandt de ufaglærte og faglærte hovedparten af den samlede vækst. Figur 1 illustrerer uddannelsesfordelingen for de 60-64-årige i 2007.

Figur 1. 60-64-årige i befolkningen fordelt på højest fuldførte uddannelse, 2007.



Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Arbejdsomfang og beskæftigelseskategori

Det at flere danskere vælger, at blive på arbejdsmarkedet når de når 60-års alderen, er ikke nødvendigvis det samme som, at de er i fuldtidsbeskæftigelse. Mange 60-64-årige har mulighed for at modtage efterløn samtidig med, at de arbejder.

Tabel 4 viser arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på beskæftigelseskategori. Det ses at stort set samtlige erhvervsaktive er i beskæftigelse, og at langt de fleste er lønmodtagere. Væksten i arbejdsstyrken stammer hovedsageligt fra lønmodtagerne, hvor der siden 2004 har været en vækst på 38 procent. Blandt selvstændige er 14 procent flere på arbejdsmarkedet i 2007 i forhold til 2004.

Tabel 4. Fordeling af arbejdsstyrken blandt 60-64-årige på beskæftigelseskategori. 2004-2007

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal personer			Procent
Selvstændige	18.400	21.000	2.600	14,1
Lønmodtagere	93.300	128.300	35.000	37,5
Uden for beskæftigelse	4.900	3.400	-1.500	-30,6
I alt	116.600	152.700	36.100	31,0

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede. Selvstændige indeholder også medhjælpende ægtefæller.

Hovedparten af de 60-64-årige lønmodtagerne arbejder fuldtid, og det er også blandt denne gruppe, at væksten har været størst. Siden 2004 er der kommet 41 procent flere fuldtidsansatte, mens antallet af deltidsansatte kun er steget med 8,5 procent. Lønmodtagernes arbejdstid er vist i tabel 5.

Der er således både kommet flere personer på arbejdsmarkedet samtidig med, at arbejdsomfanget er øget blandt de 60-64-årige.

Tabel 5. Lønmodtagere i alderen 60-64 år fordelt på arbejdstid. 2004-2007.

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal personer			Procent
Fuldtid	83.500	117.900	34.400	41,2
Deltid	9.400	10.200	800	8,5
Uoplyst	400	200	-200	-50,0
I alt	93.300	128.300	35.000	37,5

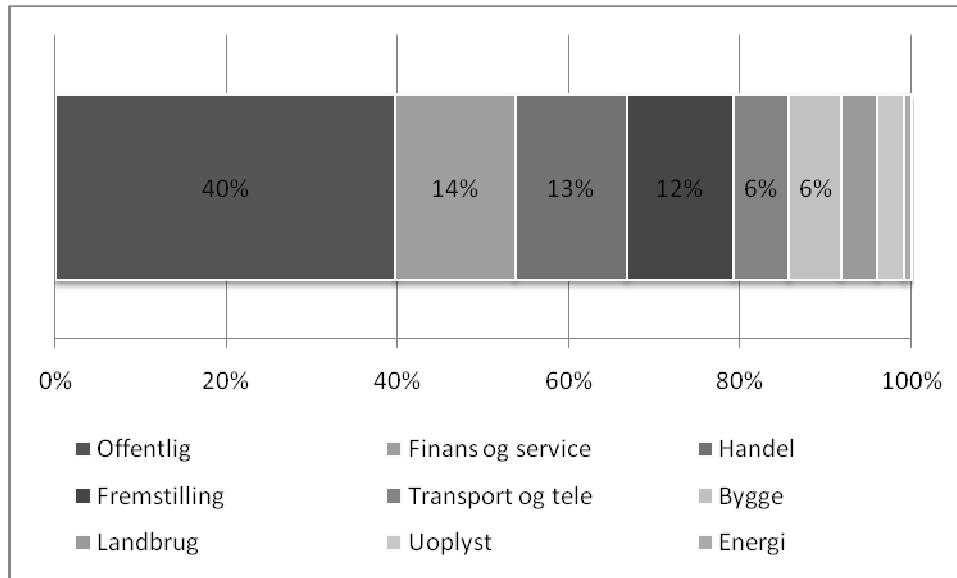
Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.

Branche

Figur 3 viser arbejdsstyrken blandt de 60-64-årige fordelt på branche. Flest er beskæftiget i den offentlige sektor, hvorefter finans- og servicesektoren samt handelssektoren er de mest populære brancher. Energi-, landbrugs- og byggesektoren er de brancher, hvor færrest af de 60-64-årige er beskæftiget.

Figur 3. Arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på brancher. 2007.



Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Tallene i figur 3 svarer til, at godt 61.000 personer mellem 60 og 64 år arbejder i den offentlige sektor. Tabel 7 vidner om, at det især er i undervisnings og uddannelsessektoren, hvor seniorerne arbejder. Hele 11 procent af de 60-64-årige, der arbejder i den offentlige sektor, er ansat på folkeskoler, mens 10 procent er ansat på hospitalerne.

Tabel 7. Arbejdsstyrken i den offentlige sektor for 60-64-årige. 2007.

	Antal personer	Andel
Folkeskole o.l.	6.638	10,9
Hospitaler	6.001	9,9
Generelle offentlige tjenester	4.835	8,0
Plejehjem og beskyttede boliger	4.662	7,7
Religiøse institutioner og foreninger	1.963	3,2
Universiteter	1.702	2,8
Gymnasier, studenter- og HF-kurser	1.514	2,5
Andre skoler med almindelig voksenundervisning	1.494	2,5
Døgninstitutioner for voksne med handicap	1.379	2,3
Alment praktiserende læger	1.338	2,2
Politiet	1.206	2,0
Offentlig administration vedrørende erhverv, infrastruktur mv.	1.201	2,0

Offentlig administration af sundhedsvæsen, undervisning og sociale for	1.112	1,8
Renovation, snerydning mv.	1.087	1,8
Aldersintegrerede institutioner	1.055	1,7
Fagforeninger	979	1,6
Hjemmehjælp	945	1,6
Forsvar og civilforsvar	927	1,5
Praktiserende tandlæger	920	1,5
Skoler med industri- og håndværkeruddannelser	880	1,5
Frisørsaloner	828	1,4
Folkebiblioteker	760	1,3
Dagplejemødre	753	1,2
Børnehaver	725	1,2
Psykologisk rådgivning	585	1,0
Fritidshjem mv.	560	0,9
I alt	60.679	100,0

I finans- og servicesektoren arbejder de 60-64-årige hovedsageligt med bankarbejde, bogføring eller rengøring, jf. tabel 7. Også mange 60-64-årige arbejder med rådgivning.

Tabel 7. Arbejdsstyrken i finans- og servicesektoren for 60-64-årige. 2007.

	Antal personer	Andel
Banker, sparekasser og andelskasser	2.047	9,6
Almindelig rengøring	1.533	7,2
Revisions- og bogføringsvirksomhed	1.312	6,2
Rådgivende ingeniørvirksomhed indenfor byggeri og anlægsarbejder	1.141	5,4
Anden virksomhedsrådgivning	960	4,5
Skadesforsikringsvirksomhed	927	4,4
Udvikling af kundespecifikt software og konsulentbistand i forbindelse	913	4,3
Almennyttige boligselskaber	900	4,2
Udlejning af erhvervsejendomme	877	4,1
Advokatvirksomhed	870	4,1
Vikarbureauer	799	3,8
Forskning og udvikling inden for naturvidenskab og teknik	748	3,5
Arkitektvirksomhed	655	3,1
Administration af fast ejendom på kontraktbasis	397	1,9
Rådgivende ingeniørvirksomhed indenfor produktions- og maskinteknik	384	1,8
Ikke-finansielle holdingselskaber	365	1,7
Ejendomsmæglere	353	1,7
Anden udlejning af boliger	344	1,6
Anden teknisk rådgivning	290	1,4

Reklamebureauvirksomhed	285	1,3
Anden forretningsservice i.a.n.	264	1,2
Databehandling	227	1,1
I alt	21.294	100,0

A-kasse

Fordeles arbejdsstyrken blandt de 60-64-årige på a-kasse er det især blandt LO'erne, der har været en stor stigning i arbejdsstyrken. 12.200 flere LO'ere er blevet på arbejdsmarkedet sammenlignet med 2004.

Der har også været en stor stigning blandt de ikke-forsikrede på 6.400 personer. Den største relative stigning har dog været blandt akademikerne og FTF'erne, hvor arbejdsstyrken er steget med knap 52 og 46 procent.

Tabel 8. Arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på a-kasser. 2004-2007.

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal personer			Procent
LO	39.300	51.500	12.200	31,0
Selvstændige	17.500	20.500	3.000	17,1
FTF	12.300	17.900	5.600	45,5
Akademikerne	8.500	12.900	4.400	51,8
Lederne	5.500	7.100	1.600	29,1
Udenfor hovedorganisation	9.300	12.400	3.100	33,3
Ikke forsikrede	24.200	30.600	6.400	26,4
I alt	116.600	152.900	36.300	31,1

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.

Væksten i medlemmerne dækker både over en demografisk udvikling, dvs. flere i medlemsgruppen grundet større årgange, men også over adfærdsændringer. Tabel 9 viser, at en tredjedel af væksten blandt LO-medlemmerne skyldes, at medlemmerne har udskudt deres tilbagetrækning. De største relative adfærdsmæssige ændringer findes blandt akademikere og FTF'erne.

Tabel 9. Arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på a-kasser og vækstkomponenter. 2004-2007.

	Demografi	Adfærd	Demografi	Adfærd	Samlet vækst
	Antal personer		Procent		
LO	8.200	4.000	20,9	10,2	31,0
Selvstændige	3.600	-600	20,6	-3,4	17,1
FTF	2.600	3.000	21,1	24,4	45,5
Akademikerne	1.800	2.600	21,2	30,6	51,8
Lederne	1.900	1.200	20,4	12,9	33,3

Udenfor hovedorganisation	1.100	500	20,0	9,1	29,1
Ikke forsikrede	5.000	1.400	20,7	5,8	26,4
I alt	24.200	12.100	20,8	10,4	31,1

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede, og det demografiske vækstbidrag er beregnet som ændring i befolkningen for fastholdt erhvervsfrekvens og fastholdt medlemsandel fra 2004. Adfærdskomponenten indeholder både adfærdsændringer mht. deltagelse på arbejdsmarkedet og medlemsændringer.

Fastholdelse bliver den store udfordring

Analysen viser, at 36.000 flere danskere i alderen 60-64 år har deltaget på arbejdsmarkedet siden 2004. Der er ikke tvivl om at det pressede arbejdsmarked har en stor del af æren for denne udvikling. Med de dårlige danske og internationale konjunkturer, forstærket af finanskrisen, er der udsigt til stigende arbejdsløshed de kommende år. I det i lys kan der let komme et uheldigt nedadgående pres på de ældres beskæftigelse igen.

Det er derfor afgørende at regeringen holder kort snor i arbejdsløsheden, så den ikke begynder at stige voldsomt igen. Går presset fuldstændig af det danske arbejdsmarked risikerer vi, at de ældre begynder at trække sig tidligere tilbage igen. I en situation hvor arbejdsmarkedet ikke er presset behøver arbejdsgiverne ikke gøre en nær så stor en indsats for at holde på de ældre medarbejdere. Og vi ved at når man som ældre først har trukket sig fra arbejdsmarkedet så er det sjældent man kommer tilbage igen, selvom konjunkturerne vender. Det er uheldigt når nu alle analyser viser, at der vil der være stærkt brug for alle arbejdsdygtige ældre, når vi kommer ud af perioden med de dårlige konjunkturer.

Får vi en stærk stigning i arbejdsløshed, hvor luften hurtigt går ud af det danske arbejdsmarked anbefaler AE at man fremrykker offentlige investeringer i nedslidte skoler, udbygning samt vedligeholdelse af veje, jernbanelinjet etc. Tiltagene skal være klar til at blive effektueret allerede fra slutningen af næste år. Samtidig anbefaler vi at alle de virksomheder - det gælder ikke mindst de offentlige - der endnu ikke har en seniorpolitik, ser at komme i gang med at udarbejde en. Virksomheder med en seniorpolitik vil være langt bedre forberedt på det der venter, når konjunkturerne vender igen

Bilag

Tabel 10 viser ændringen i arbejdsstyrken blandt 60-64-årige på a-kasserne. Fordeles arbejdsstyrken på de enkelte a-kasser har det især været blandt HK'ere, 3F'ere og folkeskolelærere, at arbejdsstyrken er steget. Men også blandt de uafhængige forsikrede som ASE og Kristelig A-kasse er arbejdsstyrken steget.

Tabel 10. Arbejdsstyrken blandt 60-64-årige fordelt på a-kasser. 2004-2007.

	2004	2007	Ændring	Vækst
	Antal personer			Procent
HK	9.900	13.800	3.900	39,4
ASE	14.500	17.100	2.600	17,9
3F	10.900	13.500	2.600	23,9
Folkeskolelærerne	2.600	5.000	2.400	92,3
Kristelige	6.700	8.400	1.700	25,4
FOA	6.400	8.100	1.700	26,6
ederne	5.500	7.100	1.600	29,1
AAK (AC)	2.100	3.600	1.500	71,4
Danske Sundhedsorganisations A-kasse	1.800	3.300	1.500	83,3
Metal	3.800	5.100	1.300	34,2
Funktionærer + tj.mænd	6.500	7.700	1.200	18,5
Ingeniørerne	3.500	4.600	1.100	31,4
Magistrene	2.100	3.200	1.100	52,4
TIB	1.400	2.000	600	42,9
Teknikerne	1.100	1.700	600	54,5
Danske lønmodtagere	200	800	600	300,0
Socialpædagogerne	700	1.200	500	71,4
DANA	3.000	3.400	400	13,3
Stats- og teleansatte	1.400	1.800	400	28,6
Danske sælgere	1.300	1.700	400	30,8
Frie funktionærer	1.100	1.500	400	36,4
Børne og ungdomspæd.	900	1.300	400	44,4
Journalistik, kommunikation og sprog	500	800	300	60,0
IT-faget + merkonomer	400	700	300	75,0
Funktionærer	1.200	1.400	200	16,7
Elfaget	700	900	200	28,6
CA, økonomernes A-kasse	400	600	200	50,0
Malerfagets og maritim	400	500	100	25,0
Blik og rør	200	300	100	50,0
NNF	1.100	1.100	-	0,0
Ikke forsikrede	24.200	30.600	6.400	26,4
I alt	116.500	152.800	36.300	31,2

Kilde: AErådet på baggrund af data fra Danmarks Statistik, IDA-registeret.

Anm.: Antal personer er afrundet til nærmeste hundrede.